

**Ю. В. Прозоров, ДУ “Інститут економіки та прогнозування”
НАН України, м. Київ**

КОНЦЕНТРАЦІЯ БАНКІВСЬКОГО КАПІТАЛУ В УКРАЇНІ НА ЕТАПІ ПОСТКРИЗОВОЇ СИСТЕМНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

У рамках дослідження інституційних трансформацій банківської системи України необхідно більш глибоко проаналізувати особливості поточного етапу посткризової інституційної трансформації банківської системи України в умовах структурних змін та впливу іноземного банківського капіталу. Якщо проаналізувати особливості розвитку національних банківських систем з позицій еволюційно-інституційного підходу Нельсона та Уїнтера з використанням світ-системних підходів М. Кастельса, то можливо виділити три інституційні складові банківської системи України: системний центр, напівпериферія та периферія.

На нашу думку, концентрований **системний центр** банківської системи України на поточному етапі посткризової трансформації складається з 4 груп інститутів – неформальних організованих банківських угруповань:

- **“Європейський банківський альянс”**, до якого входять дочірні банківські структури іноземних банків з країн Європейського Союзу, які експліцитно підлягають регулюванню та нагляду з боку Національного банку України, але на більш високому рівні корпоративного управління імпліцитно виконують вимоги ЄЦБ та органів банківського нагляду Євросоюзу;
- **“Держбанк України”**, який містить у собі “старі держбанки”, зокрема Ощадний банк України, Укресімбанк та УБРР; “нові держбанки”, які держава націоналізувала в процесі поточної кризи, а саме: Укргазбанк, Родовід-банк і Банк “Київ”; а також створювані в поточний час “держспецбанки”, наприклад, Земельний банк, Банк Розвитку тощо, які формально підконтрольні єдиному центру прийняття рішень – Кабінету Міністрів України;
- **“Держбанк Росії в Україні”** складається з дочірніх російських банків, які зареєстровані в Україні, – ВТБ-Україна, ДБ Сбербанку Росії, Промінвестбанк, що належить Внешкеономбанку РФ. Діяльність регулювання подібна до ситуації з Європейським банківським альянсом, але, на відміну від розпорошеності керування переважно недержавних європейських акціонерних банків, російські державні банки прямо підпорядковуються керівництву РФ;
- **Група українського банківського капіталу**, яка є неоднорідною, і складається, насамперед, з головного кандидата у національні банківські чемпіони – ПриватБанка та кількох “груп-переслідувачів”

(Дельта, Надра, СКМ, Брокбізнесбанк), які ініціювали в 2011 р., та активізували в 2003 р. процеси злиття та поглинання на ринку банківських послуг.

Напівпериферію становлять середні банки з першої п'ятидесятки, що не потрапили до визначених груп складових ядра банківської системи. Периферійними є більше, ніж 100 переважно малих та кептивних банків, що виконують обмежене коло специфічних функцій, і практично не впливають на головні системні процеси, які протікають у банківській системі України, та не генерують системних ризиків.

Рівень концентрації власного капіталу провідної двадцятки банків у загальній кількості банків зріс з 65,46 % в 2009 р. до 68,89 % в 2012 р. Розподіл концентрації власного капіталу в межах першої двадцятки, розрахований за авторською методикою, якісно змістився у бік найбільших банків з діапазону [10,5–1,81%] у 2009 р. до [21,45–1,91 %] у 2012 р. У результаті розрахунків та аналізу показників концентрації в банківській системі в період посткризової трансформації можемо зробити припущення, що *власний капітал* як різниця між активами і зобов'язаннями банків на даний час втратив первинне економічне значення, постає як формальний нормативно-регулятивного інститут та є похідним від інших показників – регулятивного капіталу й активів банку, тому фактично вже не є ефективним буфером для забезпечення стійкості банку. Подальші наукові розвідки повинні показати, які чинники концентрації більше впливають на ріст та структуру капіталу, виявлених неформальних банківських груп в Україні.

Прозоров, Ю.В. Концентрація банківського капіталу в Україні на етапі посткризової системної трансформації [Текст] / Ю.В. Прозоров // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : збірник тез доповідей XVI Всеукраїнської науково-практичної конференції (24-25 жовтня 2013 р.) : в 2-х т. - Суми : УАБС НБУ, 2013. - Т. 2. - С. 130-131.